

tələffüz üzrə işlər daxil edilmişdir. Lakin etiraf etmək lazımdır ki, nitq inkişafı üzrə işlər təkcə bu iş növləri ilə məhdudlaşmır. Fənnin tədrisində əsas məqsəd uşaq nitqinin inkişafında qarşıya çıxan nöqsanları aşkarlamaq, onların aradan qaldırılması yollarını göstərməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və ya laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə, bir qayda olaraq fənn üzrə proqram materialını əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açır.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat, seminar 15 saat. Cəmi: 45 saat

№	Keçiriləcək mühazirə mövzuları	Saat	
		Müh.	Ta rix
	I kollokvium mövzuları		
1	Nitq inkişafının əsas vəzifələri. Plan: 1. İnsanın heyatında nitqin rolu. 2. Məktəqdər yaşlı uşaqların inkişafında anadilinin rolu 3. Uşağın lüğət ehtiyatının zənginləşdirilməsi. 4. Nitqin səs mədəniyyətinin tərbiyəedilməsi. 5. Danışığ	2	

	mədəniyyətinin formalaşması. Mənbə: 1,2		
2	Nitq inkişafı üzrə işin nəzəri məsələləri. Plan: 1. Dilin mahiyyəti, vəzifələri. 2. Dil və nitqin oxşar və fərqlicəhətləri. 3. Uşağın dil və nitqdən istifadəsi. Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
3	Uşaq bağçalarında nitq inkişafı üzrə işin məzmunu. Plan: 1. Məktəbəqədər dövrdə uşağın nitqinin məzmunu. 2. Hər yaş dövründə nitq inkişafı üzrə tərbiyyəyə verilən tələblər. 3. Məktəbəqədər yaşlı uşaqlarda nitq inkişafının mərhələləri 4. Sərbəst nitqməşğələləri. Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
4	Nitqin inkişafı üzrə işə verilən tələblər Plan: 1. Nitq inkişafı üzrə işin başlanma vaxtı və ələqədar sahələri 2. Uşağın əxlaq tərbiyyəsində ana dilinin rolu Mənbə: 1,2,3	2	
5	Nitqin mənimsənilməsinin prinsipləri. Plan: 1. Nitqin ifadəliliyinin qiymətləndirilməsi prinsipləri. 2. Həssaslıq tərbiyyəsi prinsipi. 3. Nitqin zənginləşməsi sürətinin ardıcıl artması prinsipi. Mənbə: 2,3,4,5	2	
6	Nitq inkişafının metod və priyomları. Plan: 1. Əyani və şifahi metodlar. 2. Praktik metodlar. 3. Nitq inkişafının priyomları. Mənbə: 1,2,4,5	2	
7	Tərbiyyəçinin nitqinə verilən tələblər. Plan: 1. Tərbiyyəçinin nitqinin səscəhəti. 2. Tərbiyyəçinin nitqi üzərində işləməsi Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
	II kollokvium mövzuları		
8	Nitqin səs mədəniyyəti nitqi eşitmənin inkişafı. Plan: 1. Nitqin səs mədəniyyəti işinin istiqamətləri. 2. Nitqin səs mədəniyyəti sahəsində işin başlıca vəzifələri. 3. Uşaqların nitq eşitmə qabiliyyətini inkişaf etdirmək. Mənbə: 1,3,4,5	2	
9	Artikulyasiya aparatının inkişafı Plan: 1. Məktəbəqədər dövründə artikulyasiya aparatının quruluşunda pozulma. 2. Artikulyasiya aparatının inkişafı vasitələri 3. Dil və dodaq əzələlərinin inkişafında istifadə olunan oyunlar. Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
10	Nəfəs almanın inkişafı və səs üzərində iş Plan: 1. Səs tələffüzünün formalaşması mərhələləri. 2. Səsin tələffüzü prosesində tərbiyyəçinin rolu. Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
11	Diksiya. Orfoepiya və nitq sürəti üzərində iş. Plan: 1. Diksiya üzərində iş. 2. Nitqin sürəti üzərində iş. 3. Sait və samitlərin tələffüzü Mənbə: 1,2,5	2	
12	İntonasiya ifadəliliyi üzərində iş. Plan: 1. İntonasiyanın komponentləri 2. Uşaqların intonasiyasında nöqsanlar və onların aradan qaldırılması yolları Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
13	Lüğət işinin mahiyyəti və vəzifələri Plan: 1. Lüğət işi nitq inkişafının mühüm sahəsidir. 2. Lüğət üzrə işin əsas istiqamətləri 3. Söz dilin əsas leksik vahididir.	2	

	Mənbə: 1,2,3		
14	Tematik söz qrupları. Plan:1.Uşaq bağçalarında tərbiyə proqramında öyrənmək üçün nəzərdə tutulmuş tematik söz qrupları 2.Tematik söz qruplarını mənimsətməkdə tərbiyəçinin rolu Mənbə: 1,4,5	2	
15	Məktəbəqədər yaşlı uşaqların lüğətinin xüsusiyyətləri. Plan:1.Uşağın nitqinin inkişafına hazırlıqdövrü.2.Müstəqil nitqin yaranmasıdövrü.3.Orta yaş dövrü lüğətinin başlıca xüsusiyyətləri Mənbə: 1,2,3,4,5	2	

№	Keçiriləcək seminar mövzuları	Saat	
		Se m.	Ta rix
1.	Nitq inkişafının əsas vəzifə və nəzəri məsələləri.	2	
2.	Uşaq bağçalarında nitq inkişafı üzrə işin məzmunu və ona verilən tələblər	2	
3.	Nitqin mənimsənilməsinin prinsipləri, metod və priyomları.	2	
4.	Tərbiyəçinin nitqinə verilən tələblər. Nitqin səs mədəniyyəti, nitqi eşitmənin inkişafı.	2	
5.	Artikulyasiya aparatının inkişafı. Nəfəsalmının inkişafı və səs üzərində iş	2	
6.	Diksiya. Orfoepiya və nitq sürəti üzərində iş. İntonasiya ifadəliliyi üzərində iş.	2	
7.	Lüğət işinin mahiyyəti və vəzifələri. Tematik söz qrupları.	2	
8.	Məktəbəqədər yaşlı uşaqların lüğətinin xüsusiyyətləri.	1	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbələr aşağıdakıları bilməlidirlər: Uşaqların nitqində özünü göstərən qüsurları müşahidə edib aşkarlamağı, rəbitəli nitqin inkişafına mane olan əngəlləri aradan qaldırmağı, bu nöqsanları aradan qaldırmaq üçün müasir təlim metod və texnologiyalarından yerində və bacarıqla istifadə etməyi bacarmalıdır.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- Təqdimatın hazırlanması
- Müzakirə metodları: diskussiya, debat, müzakirə
- Tapşırıqlar, müstəqil iş
- Layihələr
- Multimedia vasitələri

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- FTN 1. Uşaqların nitq və dil inkişafının əsas mərhələlərini və xüsusiyyətlərini təsvir edir.
- FTN 2. Nitq və dil inkişafına təsir edən daxili və xarici amilləri izah edir.
- FTN 3. Nitq pozuntuları və onların müalicə üsulları haqqında əsas məlumatlara malikdir.
- FTN 4. Məktəbəqədər yaş dövründə nitq və dil inkişafının tədrisi ilə bağlı aktual problemləri və səbəbləri müəyyənləşdirir.
- FTN 5. Nitq və dil inkişafı üzrə müasir pedaqoji və psixoloji yanaşmaları bilir.
- FTN 6. Uşaqların nitq və dil inkişaf səviyyəsini müşahidə edir və qiymətləndirir.
- FTN 7. Nitq və dil inkişafını dəstəkləyən təlim-tərbiyə metodlarını seçir və tətbiq edir.
- FTN 8. Nitq pozuntularının erkən aşkar olunması və ilkin müdaxilə tədbirlərini həyata keçirir.
- FTN 9. Uşaqların nitqini inkişaf etdirmək üçün müxtəlif oyun və məşğələlər təşkil edir.
- FTN 10. Valideynlərlə əməkdaşlıq edərək uşaqların dil inkişafını dəstəkləyir.
- FTN 11. Nitq və dil inkişafı ilə bağlı aktual problemləri pedaqoji fəaliyyətində nəzərə alır və həll yolları təklif edir.
- FTN 12. Müxtəlif nitq pozuntuları olan uşaqlarla iş aparmaq üçün fərdiləşdirilmiş yanaşma tətbiq edir.

FTN 13. Müasir pedaqoji və psixoloji metodlardan istifadə etməklə uşaqların nitq və dil bacarıqlarını inkişaf etdirir.

FTN 14. Peşəkar etik normalara uyğun olaraq valideynlər və mütəxəssislərlə effektiv əməkdaşlıq qurur.

FTN 15. Nitq və dil inkişafı sahəsində yeni elmi-texniki nailiyyətləri izləyir və tətbiq edir.

FTN 16. Dil , nitq və təfəkkürün mahiyyətinə dair bilik nümayiş etdirir, sitatlar gətirir;

FTN 17. Ədəbi dilin və mədəni nitqin normalarını izah edir, onları fərqləndirir, nümunə göstərir;

FTN 18. Nitqin dəqiqliyi, düzgünlüyü və ifadəliliyi üçün zəruri olan normaları şifahi və yazılı nitqində tətbiq edir.

FTN 19. Mətni məqsəd və intonasiyaya, habelə ideya məzmununa görə təhlil edir,

XIV.Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Fənn üzrə kollokvium sualları:

I KOLLOKVİUM SUALLARI :

1. Məktəqdər yaşlı uşaqların inkişafında anadilinin rolu
2. Uşağın lüğət ehtiyatının zənginləşdirilməsi
3. Nitqin səs mədəniyyətinin tərbiyəedilməsi
4. Danışiq mədəniyyətinin formalaşması
5. Dil və nitqin oxşar və fərqlicəhətləri
6. Məktəbəqədər dövrdə uşağın nitqinin məzmunu
7. Hər yaş dövründə nitq inkişafı üzrə tərbiyəçiyə verilən tələblər
8. Məktəbəqədər yaşlı uşaqlarda nitq inkişafının mərhələləri
9. Nitq inkişafı üzrə işin başlanma vaxtı və əlaqədarsahələri
10. Uşağın əxlaq tərbiyəsində ana dilinin rolu

II KOLLOKVİUM SUALLARI :

1. Nitqin ifadəliliyinin qiymətləndirilməsi prinsipləri
2. Əyani və şifahi metodlar
3. Praktiki metodlar
4. Nitq inkişafının priyomalrı
5. Nitqin səs mədəniyyəti işinin istiqamətləri
6. Uşaqların nitq eşitmə qabiliyyətini inkişaf etdirmək
7. Məktəbəqədər dövrdə artilkulyasiya aparatının quruluşunda pozulma
8. Nəfəs almanın inkişafı və səs üzərində iş
9. Səs tələffüzünün formalaşması mərhələləri
10. Sait və samitlərin tələffüzü

XVI. İmtahan sualları:

1. Məktəqdər yaşlı uşaqların inkişafında anadilinin rolu
2. Uşağın lüğət ehtiyatının zənginləşdirilməsi
3. Nitqin səs mədəniyyətinin tərbiyəedilməsi
4. Danışiq mədəniyyətinin formalaşması
5. Dil və nitqin oxşar və fərqlicəhətləri
6. Məktəbəqədər dövrdə uşağın nitqinin məzmunu
7. Hər yaş dövründə nitq inkişafı üzrə tərbiyəçiyə verilən tələblər
8. Məktəbəqədər yaşlı uşaqlarda nitq inkişafının mərhələləri
9. Nitq inkişafı üzrə işin başlanma vaxtı və əlaqədarsahələri
10. Uşağın əxlaq tərbiyəsində ana dilinin rolu

11. Nitqin ifadəliliyinin qiymətləndirilməsi prinsipləri
12. Əyani və şifahi metodlar
13. Praktik metodlar
14. Nitq inkişafının priyomalrı
15. Tərbiyəçinin nitqinin səscəhəti
16. Nitqin səs mədəniyyəti işininistiqamətləri
17. Nitqin səs mədəniyyəti sahəsində işin başlıcavəzifələri
18. Uşaqların nitq eşitmə qabliyyətini inkişafetdirmək
19. Məktəbəqədər dövrdə artikulyasiya aparatının quruluşunda pozulma
20. Artikulyasiya aparatının inkişafı vasitələri
21. Dil və dodaq əzələlərinin inkişafında istifadə olunan oyunlar
22. Nəfəsəlmənin inkişafı və səs üzərində iş
23. Səs tələffüzünün formalaşması mərhələləri
24. Sait və samitlərin tələffüzü
25. Diksiya və nitqin sürəti üzərində iş
26. İntonasiyanınkomponentləri
27. Uşaqların intonasiyasında nöqsanlar və onların aradan qaldırılmasıyolları
28. Lüğət işi nitq inkişafının mühüm sahəsidir
29. Lüğət üzrə işin əsas istiqamətləri
30. Söz dilin əsas leksik vahididir
31. Uşaq bağçalarında tematik söz qrupları
32. Tematik söz qrupları mənimsətməkdə tərbiyəçinin rolu
33. Uşağın nitqinin inkişafına hazırlıqdövrü
34. Müstəqil nitqin yaranmasıdövrü
35. Orta yaşdövrülüğətinin başlıca xüsusiyyətləri

"Məktəbəqədər yaş dövründə uşaqların nitq inkişafı və onun aktual problemləri." fənninin sillabusu 7001001-"Məktəbəqədər yaş dövrünün inkişafı və təhlili. Məktəbəhazırlığın təşkili" ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və "Məktəbəqədər yaş dövründə uşaqların nitq inkişafı və onun aktual problemləri" işçi fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus İbtidai təhsil və məktəbəqədər təlim kafedrasının 12 fevral 2026-cı il tarixli iclasında (protokol № 10 təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdiri:

Fənn müəllimi:

dos. A.B.Əliyev

dos.R.M.Feyziyeva